

**Storumans
kommun**

LUSPIE

Risk-och sårbarhetsanalys

Storumans kommun 2023–2027

Utifrån lag (2006:544) om kommuner och regioners åtgärder inför och vid
extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Kommunens krisberedskap	1
3. Syfte	2
4. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område	3
5. Beskrivning av arbetsprocess och metod	3
6. Organisation och dess uppbyggnad	5
7. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område	8
8. Kritiska resurser/beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamheter	10
9. Riskidentifiering	11
10. Skalar för sannolikhet och konsekvens	14
11. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område	16
11.1 Störning i teknisk infrastruktur	18
11.2 Störning i livsmedelsförsörjning	24
11.3 Natur-och väderrelaterade händelser	25
11.4 Transporter	30
11.5 Smitta	33
11.6 Olyckor vid farlig verksamhet	34
11.7 Antagonistiska handlingar	35
12 Bilagor, övrigt	39

1. Inledning

Enligt 2 kap. 1 § LEH ska kommunen analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommunerna skall senast 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige ställa samman och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys till Länsstyrelsen.

Alla svenska kommuner är skyldiga enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap att upprätta en risk- och sårbarhetsanalys varje ny mandatperiod.

Risk- och sårbarhetsanalysen utgör en grund för kommunens krisberedskap. Risk- och sårbarhetsanalysen utgör tillsammans med krisberedskapsarbetet grunden för förebyggande åtgärder, planering, utbildningar och övningar för att stärka kommunens förmåga att hantera kriser och minska skadeverkningarna på människors liv, hälsa, egendom och miljö.

Enligt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap (SKL 18/03101 MSB 2018-09779) ska kommunen:

- analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (2 kap. 1 § LEH).
- bedriva ett arbete med risk- och sårbarhetsanalys som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund.
- använda underlaget från risk- och sårbarhetsanalysen i planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, både med avseende på kommunens verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret. Underlaget ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.

2. Kommunens krisberedskap

Storumans kommun har som målsättning att vara en kommun där såväl invånare som besökare känner sig trygg och säker. Detta förutsätter att kommunen kontinuerligt bedriver ett grundläggande trygghets- och säkerhetsarbete där man, förutom uppgifterna i LEH, fullgör sina åtaganden inom annan lagstiftning såsom socialtjänstlagen och lagen om skydd mot olyckor.

Kommunens krisberedskap avser förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer. Krisberedskapen bygger på de tre principerna:

- **Ansvarsprincipen** – den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska också ha det under en krissituation.
- **Likhetsprincipen** – under en kris ska verksamheten, så långt det är möjligt, fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden.
- **Närhetsprincipen** – en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga. Först om de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med regionala och statliga insatser.

De värden som ska skyddas i samhället är:

- **Människors liv och hälsa** – fysisk och psykisk hälsa hos dem som drabbas direkt eller indirekt av en händelse.
- **Samhällets funktionalitet** – funktionalitet och kontinuitet i det som direkt eller indirekt starkt påverkar samhällsviktig verksamhet och därmed får konsekvenser för människor, företag och andra organisationer.
- **Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter** – människors tilltro till demokratin och rättsstaten samt förtroende för samhällets institutioner och det politiska beslutsfattandet, ledningsförmåga på olika nivåer, avsaknad av korruption och rättsövergrepp.
- **Miljö och ekonomiska värden** – miljön i form av mark, vatten och fysisk miljö, biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer samt annat kulturarv i form av fast och lös egendom.
- **Nationell suveränitet** – kontroll över nationens territorium och över de politiska beslutsprocesserna i landet samt säkrande av nationens försörjning med förnödenheter. Nationell suveränitet kan ses som en förutsättning för att kunna värna övriga värden.

3. Syfte

Kommunens risk- och sårbarhetsanalys syftar till att:

- Skapa en gemensam syn på risker och sårbarheter inom kommunens geografiska område hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga.
- Ligga till grund för information till kommuninvånare om samhällets arbete med skydd mot olyckor och krisberedskap.
- Ligga till grund för ett målinriktat arbete inom kommunen vad gäller förebyggande och förberedande åtgärder för samhällsstörningar.

4. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område

Storumans kommun ligger i Västerbottens län och landskapet Lappland. Kommunen angränsar mot Norge i väster och omfattar sedan Umeälvens dalgång på en sträcka av ungefär 250 km. Kommunen är en av Sveriges geografiskt största med en yta på 7500 km². Med mindre än en person per kvadratkilometer är Storuman en utpräglad glesbygdskommun med många obebodda områden och stora skogsarealer. Kommunen präglas av storslagna naturmiljöer med stora kontraster som högfjällsområden i väster samt skogs- och odlingslandskap i de östra delarna.

I Storumans kommun bor sammantaget 5747 medborgare (2022).

Befolkningen är i hög grad koncentrerad till två tätortsområden: Storuman/Stensele och Tärnaby/Hemavan, åtskilda av 13 mil europaväg. Umeälven rinner genom kommunen och bildar flera stora sjöar som är sammanbundna av kortare älvsträckor. Älven är utbyggd för vattenkraft på totalt åtta ställen i kommunen.

Genom kommunen passerar två europavägar, E12 (öst-västlig riktning) och E45 (nord-sydlig riktning) och bildar en knutpunkt i Storuman tätort. E12 i västlig riktning över till Norge, är stora delar av sträckan den enda framkomliga väg som binder samman den östa och västra delen av kommunen

5. Beskrivning av arbetsprocess och metod

Analysens disposition och innehåll följer Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter och allmänna råd om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser och material är inhämtat från följande områden.

Material

- Risk- och sårbarhetsanalys för Storumans kommun 2019–2022
- Klimatanpassningsplan Storumans kommun
- Underlag från identifierad samhällsviktig verksamhet (hela kommunkoncernen)
- Inhämtning från öppna källor
- Utvärderingar och uppföljningar
- Genomförda utbildningar och övningar
- Uppföljning av kommunens krisberedskapsarbete

Metod

Arbetsprocessen att ta fram risk- och sårbarhetsanalysen tar sin utgångspunkt i identifieringen av samhällsviktig verksamhet. Kommunen identifierar samhällsviktiga verksamheter i sitt geografiska område för att få en övergripande bild över kommunen. I detta arbete används MSB:s *Identifiering av samhällsviktig verksamhet: Metod*.

Arbetet med att identifiera risker har tagits fram i samverkan med kommunala verksamheter, beredskapssamordnare i övriga kommuner i Västerbotten och bygger bland annat på nationella risk- och förmågebedömningar som MSB har publicerat. Underlag för att sedan bedöma sannolikhet och konsekvens kommer från statistik, rapporter och analyser från olika centrala

myndigheter och aktörer, samt kvalificerade subjektiva bedömningar utifrån tidigare inträffade händelser, om sådana finns.

Avgränsningar, fortsatt arbete och övriga kommentarer

Arbetet med kommunens risk- och sårbarhetsanalys är avgränsat till kommunens egen verksamhet i förvaltningar och bolag. Riskanalyserna innehåller inte någon heltäckande inventering av konsekvenser, utan fokuserar på de konsekvenser som bedömts som mest betydande. Det är också utifrån dessa som sannolikhet har bedömts.

I arbetet med årets risk- och sårbarhetsanalys har fokus lagts på att sammanställa underlag från identifierad samhällsviktig verksamhet. Det är viktigt att skilja på vilka åtgärder som verksamheten själva har ansvar för att stärka/kontra övergripande åtgärder som tas upp i denna analys.

Det kvarstår ett arbete med att ta fram åtgärdsplaner och reducera dessa beroenden i verksamheterna och att få in detta i verksamhetsplaner/kontrollpunkter i internkontrollen, så att det följs upp kontinuerligt. Risk- och sårbarhetsanalysen 2023 och kontinuitetsplanering i varje samhällsviktig verksamhet är starten på ett arbete som bör pågå under hela mandatperioden.

Risk och sårbarhetsarbetet, kontinuitetsarbetet, bör framöver samordnas i större utsträckning med andra analysarbeten som;

1. säkerhetsskyddsanalys enligt säkerhetsskyddslagen
2. riskanalys enligt lag om skydd mot olyckor

Sekretess

Det finns enligt 18 kap 13 § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) möjlighet att sekretessbelägga uppgifter i risk- och sårbarhetsanalyser om det kan antas att möjligheterna att förebygga och hantera framtida kriser motverkas om uppgifterna röjs.

Den övergripande Risk och sårbarhetsanalysen för Storumans kommun är en offentlig handling. Delar av denna analys har förlagts med sekretess enligt 18 kap. 13§ OSL. Det handlar om information som kan innebära skada för myndigheten, enskilda eller samhället i stort.

Risk och sårbarhetsanalysen utgör en viktig informationskälla för bland annat kommuninvånare och medarbetare och måste därför vara tillgänglig.

Författningar som har beaktas i Risk och sårbarhetsanalysen

Lagar och Förordningar

- Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Förordning (2015:1 052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap
- Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap

Föreskrifter

- MSBFS 2015:5 och MSBFS 2015:3

Övriga underlag

- Nationell risk- och förmågebedömning 2023
- Överenskommelse om kommunernas krisberedskap MSB och SKL 2019–2022
- Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar MSB och SKL 2018–2020
- Regional handlingskraft – Handlingsplan för en sammanhängande planering av totalförsvaret i de fyra nordliga länen.

6. Organisation och dess uppbyggnad

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige i Storumans kommun har 31 ledamöter. Antalet ledamöter minskades från 41 till 31 efter valet 2018.

Kommunfullmäktige beslutar i alla stora, övergripande och grundläggande frågor som rör kommunen, som till exempel:

- Kommunens budget och hur mycket skatt kommuninvånarna ska betala
- Vilka nämnder som ska finnas
- Väljer ledamöter och ersättare i kommunstyrelsen och nämnderna
- Väljer revisorer som ska granska kommunens verksamhet
- Regler för hur politiker ska ersättas ekonomiskt (arvoden och liknande)
- Årsredovisning och ansvarsfrihet för kommunstyrelsen och nämnderna
- Folkomröstning i kommunen

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen kan liknas vid kommunens regering. Den leder och samordnar allt arbete i kommunen och ansvarar för kommunens ekonomi.

Kommunstyrelsen har även ett eget ansvarsområde med direkt ansvar för kommunens ekonomi, säkerhet- och beredskapsfrågor, näringslivsfrågor, översiktlig samhällsplanering, mark och fastigheter, gator och vägar, vatten och avlopp, avfallshantering, gatubelysning, bredband, trafikplanering och räddningstjänst.

Kommunfullmäktige tillsätter nämnder för att sköta speciella områden. Det är förvaltningarna som utför de uppdrag som politikerna i nämnderna beslutar om.

Nämnder

- Kommunstyrelsen
- Fritids-, kultur- och utbildningsnämnden
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden
- Omsorgsnämnden
- Valnämnden
- LYSTKOM (tillsammans med Lycksele och Åsele kommun)

Förvaltningar

- Kommunstyrelseförvaltningen
- Fritids-, kultur- och utbildningsförvaltningen
- Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
- Omsorgsförvaltningen

Storumans kommun bedriver verksamhet i följande helägda bolag:

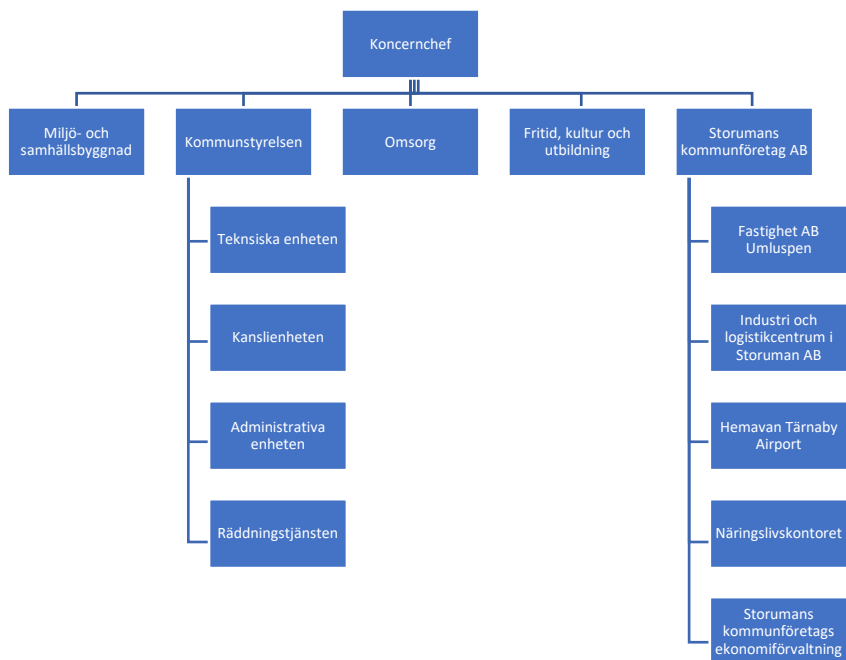
- Storumans kommunföretag AB - kommunkoncernens "moderbolag". Här är även kommunens näringslivskontor placerat.
- Fastighets AB Umluspen - kommunens bostads- och fastighetsbolag.
- Industri- och logistikcentrum i Storuman AB - sköter kommunens industrifastigheter samt driften på omlastningsterminalen mellan Storuman och Stensele.
- Storumans kommunföretags ekonomiförvaltning AB – fd Storumans flygplats AB.

Storumans kommun äger följande bolag:

- Visit Hemavan Tärnaby AB

Och är majoritetsägare i följande bolag:

- Hemavan Tärnaby Airport AB

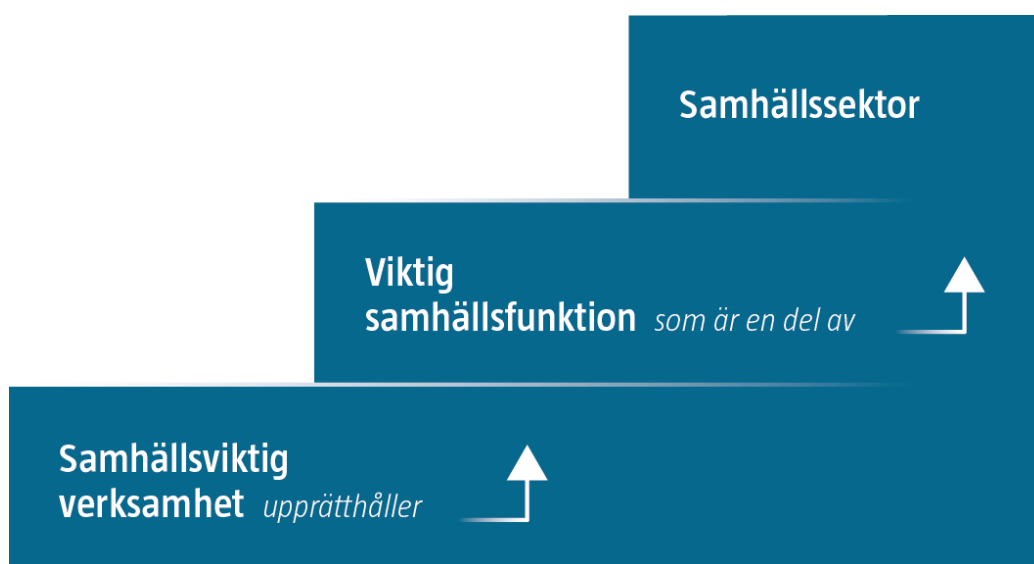
7. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område

En samhällsviktig verksamhet är en verksamhet som måste fungera antingen för att vi inte ska hamna i allvarliga kriser, eller för att hantera kriser när de väl inträffar. I MSBFS (2015:5) definieras en samhällsviktig verksamhet som en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av, eller svår störning i, verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad allvarlig kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

En verksamhet kan vara samhällsviktig på lokal, regional, nationell eller internationell nivå. Verksamhet kan vara anläggningar, noder, infrastrukturer eller tjänster.

MSB har valt ut elva sektorer för identifiering av samhällsviktig verksamhet. Dessa är energiförsörjning, finansiella tjänster, handel & industri, hälso- & sjukvård samt omsorg, information & kommunikation, kommunalteknisk försörjning, livsmedel, offentlig förvaltning, skydd & säkerhet, socialförsäkringar och transporter. Varje samhällssektor kan delas in i viktiga samhällsfunktioner som i sin tur upprätthålls av samhällsviktiga verksamheter, se bild nedan.

Identifiering i kommunen

Identifierad samhällsviktig verksamhet har inom Storumans kommunkoncern utgått från ett allriskperspektiv, det vill säga utifrån verksamheternas förutsättningar att kunna hantera både olyckor, kriser och krig. Verksamheterna kan därav vara av betydelse i allt från ett långvarigt elavbrott till en pandemi som exempel.

Samhällsviktig verksamhet utgör därmed en viktig grund för det civila samhället både när det gäller att hantera svåra olyckor och kriser under fredstid, det vill säga en viktig funktion för samhällets krisberedskap men det är också de verksamheterna som kommer fylla viktiga funktioner för det civila försvaret under en krigssituation.

Verksamheterna är också identifierade utifrån ett helhetsperspektiv, dvs utifrån kommunkoncernens samlade beredskap innan, under och efter en samhällsstörning.

Det är viktigt att de som genomför en identifiering av samhällsviktig verksamhet är väl insatta i den berörda verksamheten och har kunskap om ämnesområdet. Inom Storumans kommunkoncern har samhällsviktig verksamhet identifierats av ansvariga tjänstepersoner tillsammans med kommunens säkerhetssamordnare och följt en modell från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Identifieringen har genomförts enligt tre steg som redovisas nedan:

Steg 1. Kartläggning av potentiellt samhällsviktiga verksamheter. I enlighet med MSB:s modell har samhällsviktig verksamhet kartlagts utifrån de elva samhällssektorerna. I varje sektor ingår flertalet viktiga samhällsfunktioner varifrån all potentiell samhällsviktig verksamhet kartlagts till en bruttolista som det efterföljande arbetet utgått ifrån.

Inom varje samhällssektor finns ett antal samhällsviktiga funktioner. Tabellen nedan visar de samhällsviktiga funktioner som identifierad samhällsviktig verksamhet upprätthåller inom Storumans kommun

Samhällssektor	Viktig samhällsfunktion
Energiförsörjning	Distribution av drivmedel
Transporter	Kollektivtrafik, Järnvägstransport, Flygtransport
Livsmedel	Distribution av livsmedel, Kontroll av livsmedel
Skydd-och säkerhet	Operativa räddningsinsatser, Befolkningsskydd, Säker kommunikation
Hälsa- och sjukvård samt omsorg	Omsorg av barn, funktionshindrade och äldre Socialtjänst, krisstöd, smittskydd för djur och människor
Information och kommunikation	Telefoni, (mobil och fast), kommunikationsnätverk, radiokommunikation, Krisinformation, internet
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, Avloppshantering, Renhållning, Vaghållning
Offentlig förvaltning	Lokal ledning
Socialförsäkringar	sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen

Steg 2. Analys av de kartlagda verksamheterna. Under steg två har den huvudsakliga identifieringen skett. Varje, potentiellt samhällsviktig verksamhet har analyserats utifrån ett antal frågeställningar och scenarion.

De grundfrågeställningar som analyserats och som bedömningen gjorts mot är:

- Vilken negativ påverkan får ett bortfall av verksamheten på de värden som ska skyddas i samhället, det vill säga människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, miljön och ekonomiska värden samt nationell suveränitet?
- Är det något speciellt som utmärker verksamheten och gör den extra viktig?
- Hur påverkas andra verksamheter av en störning eller ett avbrott i verksamheten?
- Hur påverkas allmänheten av en störning eller ett avbrott i verksamheten?
- Är verksamheten av betydelse för någon specifik samhällsstörning?
- Finns det vissa tidpunkter eller tidsperioder då verksamheten är extra kritisk?
- Är verksamheten viktig på lokal, regional eller nationell nivå?
- Vilka förstärkningsresurser finns vid en störning eller ett bortfall?

Steg 3. Bedömning om verksamheterna är samhällsviktig. Slutligen har bedömningen gjorts om verksamheterna uppfyller någon av de två villkoren:

- Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Identifierad samhällsviktig verksamhet i Storumans kommun

Identifierad samhällsviktig verksamhet finns i *Bilaga 2* som skyddas av sekretess enligt 18 kap. 13§ OSL.

8. Kritiska resurser/beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamheter

Kritiska resurser/beroenden avser resurser som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana resurser karaktäriseras av att ett bortfall eller en störning relativt omgående medför att verksamheten inte kan upprätthålla sina viktigaste åtaganden. Det kan i sin tur få till följd att en samhällsstörning inträffar.

Ett viktigt led i arbetet med att säkra upp Storumans kommuns samhällsviktiga verksamheter är att identifiera kritiska resurser/beroenden.

Det är upp till varje verksamhet att identifiera sina beroenden och vilka åtgärder de behöver vidta för att säkerställa tillgången till dessa. Storumans kommun har för avsikt att identifiera kritiska resurser genom kontinuitetshantering under kommande mandatperiod.

I nedan tabell framgår exempel som kan komma att identifieras.

Område kritisk resurs/beroende	Kritiska resurser/beroenden
Infrastruktur	El, fjärrvärme, elektronisk kommunikation, fibernät, telenät
Verksamhetsnära system	Verksamhetssystem för handläggning, styrsystem, tele och fax, kommunikation, intranät, hemsida, betalningssystem
Personal	Entreprenörer, personal
Kapital, varor och tjänster	Bränsle, lokaler, kemikalier, larmoperatörer, sambandssystem, renhållning, larmtjänster, passersystem, transport, livsmedel, medicin, snöröjning, släckmedel
Information	Samverkan (extern och intern)
Övrigt	Maskinpark, fordonspark, avtal

9. Riskidentifiering

Kommunen har identifierat ett antal hot och risker som skulle kunna påverka det geografiska området Storumans kommun. Dessa redovisas nedan indelade efter kategori och risktyp. Underlaget till hoten och riskerna har tagits fram i bred samverkan, både inom kommunen och i länet samt från nationella risk- och förmågebedömningar som MSB har publicerat.

Riskområde	Risker	Orsaker
Störning i teknisk infrastruktur	Störning i elförsörjning	Tekniskt fel Sabotage mot infrastruktur Grävsador Extremväder Effektbrist Solstorm
	Störning i vattenförsörjning	Elavbrott Tekniska fel Grävsador, läckor Kontamination Sabotage

		Olycka med farligt gods Störning i telekommunikation
	Störning i värmeförsörjning	Elavbrott Tekniskt fel Effektbrist Sabotage Störning i leverans av bränsle Drivmedelsbrist Grävskador, läckor
	Störning i telefonin	Sabotage mot infrastruktur Elavbrott Grävskador Extremväder IT-bortfall, IT-attack
	Störningar i IT-försörjningen	Sabotage mot infrastruktur Elavbrott Grävskador IT-attack
Störning i livsmedelsförsörjningen	Störning i leveranser	Transportstörningar Elavbrott Brand i lager eller butik Betalsystem ligger nere
Natur-och väderrelaterade händelser	Höga flöden	Vårflod
	Ras, skred och slamströmar	Ihållande regn/skyfall Oplanerad avverkning Vårflod
	Snöoväder och stormar	Klimatförändringar
	Skogsbrand	Gnistbildning från järnväg Blixtnedslag

		Medveten handling Oaktsamhet
Transporter	Störningar i drivmedelsförsörjning	Sabotage mot vägar, järnväg Extrem nederbörd Internationella konflikter, störningar, olyckor
	Trafikolycka	Oaktsamhet Tekniskt fel Extremt väder
	Olycka med farligt gods	Urspårat tåg eller annan olycka Olycka för vägtransportfordon Tekniskt fel Extrem halka Kraftig nederbörd Oaktsamhet
	Flygolycka	Tekniskt fel Extremt väder
Smitta	Epidemi, pandemi	Kontaminerat vatten Livsmedel Globaliserad livsmedelskedja Ökad kontakt med omvärlden Nytt virus
Olyckor vid farlig verksamhet	Dammbrott	Tekniskt fel Slitage Konstruktionsfel Höjda vattennivåer Sabotage
Antagonistiska handlingar	Våld eller hot om våld	Missnöje
	Otillbörlig informationspåverkan	Politiskt, religiösa eller stadsrelaterade konflikter

		Framväxt av autonoma grupper och våldsbejakande extremistgrupper
	Väpnat angrepp	Politiskt, religiösa eller stadsrelaterade konflikter Framväxt av autonoma grupper och våldsbejakande extremistgrupper
	Avancerad IT-attack och /eller dataintrång	Ekonomi Framväxt av autonoma grupper och våldsbejakande extremistgrupper

10. Skalar för sannolikhet och konsekvens

Sannolikheten hur ofta en specifik samhällsstörning eller extraordinär händelse kan inträffa graderas utifrån nedanstående fem nivåer:

NIVÅ	SANNOLIKHET	TIDSINTERVALL
1	<i>Mycket låg sannolikhet</i>	1 gång/100 år eller mer sällan
2	<i>Låg sannolikhet</i>	1 ggr/50–100 år
3	<i>Medelhög sannolikhet</i>	1 ggr/ 10–50 år
4	<i>Hög sannolikhet</i>	1 ggr/ 1–10 år
5	<i>Mycket hög sannolikhet</i>	1 gång per år eller oftare

Bedömning av vilka direkta och indirekta konsekvenser som kan uppstå när en samhällsstörning eller extraordinär händelse inträffar utgår från nedanstående skala:

NIVÅ	KONSEKVENNS	BESKRIVNING
1	<i>Mycket begränsade</i>	Mycket begränsade störningar i samhällets funktionalitet, mycket begränsade effekter på människors liv och hälsa, ekonomiska värden och miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller för nationell suveränitet.
2	<i>Begränsade</i>	Begränsade störningar i samhällets funktionalitet, begränsade effekter på människors liv och hälsa, ekonomiska värden och miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller för nationell suveränitet

3	<i>Allvarliga</i>	Allvarliga störningar i samhällets funktionalitet, allvarliga effekter på människors liv och hälsa, ekonomiska värden och miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller för nationell suveränitet.
4	<i>Mycket allvarliga</i>	Mycket allvarliga störningar i samhällets funktionalitet, mycket allvarliga effekter på människors liv och hälsa, ekonomiska värden och miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller för nationell suveränitet
5	<i>Katastrofala</i>	Katastrofala störningar i samhällets funktionalitet, katastrofala effekter på människors liv och hälsa, ekonomiska värden och miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller för nationell suveränitet

Nedan kommer var och en av de identifierade riskerna att beskrivas för att sedan analyseras utifrån frågan hur sannolikt det är att de inträffar och vilka konsekvenser de kan antas leda till.

11. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område

Risikanalys

Utifrån identifierade risker så har nedan risker valts ut för vidare analys. Urvalet utgör de risker som bedömts vara mest sannolika att hända och ge största konsekvenser. Resultatet sammanställs i nedan riskmatris.

11.1 Störning i teknisk infrastruktur

11.1.1 Störning i elförsörjning

11.1.2 Störning i vattenförsörjning

11.1.3 Störning i värmeförsörjningen

11.1.4 Störning i telefoni

11.1.5 Störningar i IT-försörjningen

11.2 Störning i livsmedelsförsörjning

11.2.1 Störning i leveranser

11.3 Natur-och väderrelaterade händelser

11.3.1 Höga flöden

11.3.2 Ras, skred och slamströmar

11.3.3 Snöoväder och stormar

11.3.4 Skogsbrand

11.4 Transporter

11.4.1 Drivmedelsförsörjning

11.4.2 Trafikolycka

11.4.3 Olycka med farligt gods

11.4.4 Flygolycka

11.5 Smitta

11.5.1 Epidemi, pandemi

11.6 Olyckor vid farlig verksamhet

11.6.1 Dammbrott

11.7 Antagonistiska handlingar

11.7.1 Våld eller hot om våld

11.7.2 Otillbörlig informationspåverkan

11.7.3 Väpnat angrepp

11.7.4 Avancerad IT-attack och/eller dataintrång

Sannolikhet	5. 1 gång per år eller oftare				11.7.4	
	4. 1 gånger per 1-10 år			11.3.4	11.1.1 11.1.2 11.1.3 11.1.4 11.1.5	
	3. 1 gånger per 10-50 år			11.2.1 11.4.3 11.7.1 11.7.2	11.3.3 11.4.2 11.5.1	11.4.1 11.6.1 11.7.3
	2. 1 gång per 50-100 år			11.3.2 11.4.4	11.3.1	
	5. 1 gång per 100 år eller mindre sällan					
	1. Mycket begränsat	2. Begränsade	3. Betydande	4. Allvarliga	5. Extraordinära	
Konsekvens						

11.1 Störning i teknisk infrastruktur

11.1.1 Störning i elförsörjning

Riskbeskrivning

I Storumans kommun är Vattenfall nätägare. Vattenfall distribuerar el i Storumans kommun.

För att öka robustheten vid uppkomna resursbrister har Storumans kommun i samverkan med nätbolag och statliga aktörer planerat för i vilken ordning fränkoppling ska ske där samhällsviktiga funktioner och direkt påverkan på liv och hälsa prioriteras högst.

Elförsörjningen har en central och växande betydelse för samhällets funktionalitet. I samband med att allt fler funktioner i samhället digitaliseras ökar beroendet av el, vilket också leder till att konsekvenserna av omfattande störningar i elförsörjningen ökar och blir mycket kännbara. En rad viktiga samhällsfunktioner, som till exempel telefoni, internet, vatten- och avlopp, fjärrvärme och betalningssystem riskerar att slås ut och konsekvenserna genomsyrar hela samhället. En omfattande störning i elförsörjningen förväntas få kraftigt märkbara konsekvenser för samtliga samhällssektorer inom det geografiska område som drabbas, eftersom beroendet av el är stort inom de flesta verksamheter. Hur allvarliga konsekvenserna blir är bland annat beroende av hur långvarig störningen eller avbrottet är, hur stort geografiskt område som drabbas samt aktuell årstid och väderlek. Problem uppstår efter cirka sex timmars avbrott i samhällsviktiga funktioner som äldreomsorg, vattenförsörjning och telekommunikationer. Efter ett dygn är påfrestningarna på dessa och andra viktiga samhällsfunktioner stora. Efter tre dygn utsätts samhället för mycket stora påfrestningar, med uppenbara risker för människors liv och hälsa och stora ekonomiska förluster. Elavbrott längre än 72 timmar – kräver insatser från kommunen, omflyttningar av t.ex. äldre vid kallt väder (medicin, transporter m.m.).

Storumans kommun

Den ökade risken för elavbrott, till följd av kraftigt snöfall, storm eller översvämning, kan leda till problem med uppvärmning för lokaler och bostäder med fjärrvärme eller direktverkande el. Även de som eldar med ved kan få problem då inte cirkulationspumparna fungerar. Elavbrott leder även till störningar i vattenleverans och avloppsbortledning.

90 % av hushållen i kommunen har bredband. En störning i bredbandstrafiken påverkar både hushållen och viktiga samhällsfunktioner samt företagare.

Hösten 2013 drabbades länet och Storumans kommun av den stora höststormen Hilde. Under Hilde förstördes infrastruktur för elförsörjningen, vilket gjorde att stora delar av länet blev utan strömförsörjning en längre tid. Hilde överraskade genom att drabba både fjäll och skogsland samtidigt.

Under stormen Hilde uppdagades att reservkraften för RAKEL:s basstationer var kraftigt underdimensionerad vilket gjorde att systemet inte höll den utlovade redundansen.

Sannolikhet: 4

Kommunen upplever regelbundna avbrott. Ofta är avbrotten avhjälpna inom några timmar men kan även vara längre än så. Det bedöms sannolikt att vi kan drabbas av ett längre avbrott under en 1–10 års period.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 4

- a) Ett avbrott drabbar ofta flera eller samtliga samhällsviktiga verksamheter.
- b) Längre störningar skapar större konsekvenser såsom förstörda livsmedel, vattenförsörjning, fastighetsskador.
- c) Påverkar uppvärmningsmöjligheten

Liv och hälsa: 4

- a) Konsekvensernas omfattning är starkt beroende på avbrottets längd och tidpunkt på året, där avbrott vintertid innebär större konsekvenser.
- b) Allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet

Egendom och/eller miljön: 3

- a) Fastighetsskador

Grundläggande värden: 2

- a) Kan skapa misstro för myndigheten.

11.1.2 Störning i vattenförsörjning

Riskbeskrivning

I Storumans kommun sker kommunal dricksvattenproduktion vid våra vattenverk. Det finns två olika typer av råvattentäkter som nyttjas för dricksvatten i Storumans kommun, vilket är yt- och grundvatten. De allra flesta vattentäkterna utgörs av grundvatten som pumpas upp ur grundvattenakviferer i marken eller berget.

Grundvatten förorenas

Genom vattenskyddsområden går transportleder av farligt gods och vattentäkterna inom skyddsområdet skulle kunna skadas av en olycka. Vid en olycka med farligt gods kan grundvattnet bli förorenat, med följden att hela vattentäkten blir utslagen.

Tekniska fel i vattenverket samt avsiktliga sabotage

En annan risk är tekniskt fel i själva vattenverket. Det har förekommit fall i Sverige då tusentals människor har insjuknat p.g.a. otjänligt vatten. Exempel på inträffade händelser är bakteriespridning i vattenledningsnätet efter haveri i kloreringsutrustningen, överdosering av natriumhydroxid samt s.k. korskoppling. Ett tänkbart scenario är även att avsiktliga sabotage skulle kunna utföras, både med kemiska och biologiska föroreningar.

Omfattande vattenläckor

Ytterligare en risk gällande dricksvattenförsörjningen är omfattande vattenläckor på kritiska ledningar som kan medföra tillfälliga nedgångar i vattenproduktionen. Detta har under senare

är inträffat på flera håll i landet och medfört tydliga problem med att trygga försörjningen. Till skillnad mot en smitta handlar det då om tillfällig brist på vatten och beroende av när på året det inträffar och hur snart det upptäcks kan det medföra allvarliga konsekvenser.

Sannolikhet: 4

Störningar i vattenförsörjningen har en relativt hög sannolikhet. Vattenförsörjningen är beroende av såväl ström som IT och är därför sårbara ur dessa aspekter. Även smitta är en riskfaktor med hög sannolikhet.

Scenariot bedöms vara tänkbart inom en 1-10-årsperiod.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 3

- a) Ett avbrott leder snabbt till störningar i samhällsviktig verksamhet där snabba åtgärder behövs.

Liv och hälsa: 4

- a) Allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej hotas

Grundläggande värden: 1

- a) Kan skapa tillfällig misstro för enskild samhällsfunktion beroende på utfall.

11.1.3 Störning i värmeförsörjning

Riskbeskrivning

Stora delar av Storumans tätort försörjs idag av ett fjärrvärmenät där fristående villor i högre utsträckning har kaminer som komplement. En stor andel av lägenhetsbebyggelsen är dock helt beroende av fjärrvärmenätet.

Enligt Energimarknadsinspektionen utgör fjärrvärme idag till volymen den dominerande uppvärmningsformen i Sverige för flerbostadshus i kommuner.

I Storumans-Stenseleområdet försörjs en stor del av bostäder och lokaler av fjärrvärme.

I den västra delen av kommunen har många kommunala hus berg-eller jordvärme

Fjärrvärmedistributionen är framförallt känslig mot kraftiga nederbördsmängder, översvämningar och höga grundvattennivåer. Ökad nederbörd med höjda grundvattennivåer och översvämningar som följd innebär en ökad risk för markförskjutningar, vilket allvarligt kan skada fjärrvärmenäten.

Värmeförsörjningen har flera kritiska beroenden. El är det mest kritiska beroendet. Utan el fungerar varken produktion och distribution. El krävs till pumpar, fläktar och pannor.

Även elektroniska kommunikationer är ett beroende såsom övervakning och styrning av produktion, infrastruktur (främst transporter av råvara), vattenförsörjning.

Sannolikhet: 4

Ett avbrott i värmeförsörjningen är till stor del en följdfekt av elavbrott. Genom redundanta system minskas risken för avbrott. Scenariot bedöms därmed vara tänkbart inom en 1-10-årsperiod.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 4

- Allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet.
- Ökat tryck på räddningstjänsten i samband med att civila använder alternativa (öppen låga) sätt för uppvärmning av sina bostäder. Risken för bostadsbränder ökar

Liv och hälsa: 4

- Allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet
- Stor risk för liv och hälsa för utsatta grupper vid länge avbrott

Egendom och/eller miljön: 3

- Vid längre avbrott kan egendomsskador uppstå, ex frysta ledningar

Grundläggande värden: 1

- Kan skapa misstro mot myndigheten.

11.1.4 Störning i telefonin

Riskbeskrivning

I Storumans kommun finns det ett fåtal teleoperatörer och majoriteten använder sig av Telia, mycket på grund av fördelar i kapacitet.

Eftersom ett stort geografiskt område ska ha täckning innebär det mycket kabel som går genom skog. Detta gör det även extra sårbart vid oväder då träd kan lägga sig över luftledningar.

Telebolagen har som krav att master ska fungera 4 timmar utan elförsörjning (krav på reservkraft)

Den revolutionära utveckling som samhället genomgått de senaste decennierna avseende infrastrukturen för IT- och telekommunikationer har medfört stora förändringar i samhällsstrukturen och därmed nya utmaningar för samhällets olika institutioner.

Utvecklingen är tydlig;

Samhället kommer i framtiden att bli alltmer beroende av fungerande elektroniska kommunikationer. En störning i de elektroniska kommunikationerna kan komma att lamslå samhället på ett sätt som vi kanske har svårt att föreställa oss idag. Människors hälsa och säkerhet skulle komma att hotas i och med att socialtjänst och sjukvård skulle kunna få svårt att utföra sina arbetsuppgifter. Samhället skulle kunna förlora stora ekonomiska värden i och med att industrier och näringsliv får svårt att fungera. Påverkningarna skulle med största sannolikhet bli kännbara på individnivå i och med att människors vardagsliv alltmer byggs upp kring elektronisk kommunikation. Följden av med långvariga störningar i IT- och telekommunikationer skulle således bli att vardagslivet inte skulle fungera för flertalet människor, vilket skulle skapa spänningar i samhället med ökad social oro som följd.

Det är således av stor vikt för samhället att de nuvarande och framtida IT-systemen har en hög driftsäkerhet och en stor okänslighet mot sabotage. Dessa sabotage kan vara både rent fysiska angrepp mot känsliga knutpunkter samt genom angrepp i mjukvarorna. Dessa angrepp kan både riktas mot operatörens egna system, dels drabba IT-användarna genom att virus sprids i nätverken.

Sannolikhet: 4

Telefonistörningar sker frekvent, ofta i mindre omfattningar. Ett storskaligt avbrott i både IT- och telefoniförsörjningen är mest sannolikt i samband med ett elavbrott. Sannolikheten för störning bedöms vara tänkbart inom en 1-10års-period.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 3

- a) Betydande störningar i samhällsviktig verksamhet.
- b) Stora geografiska områden gör kommunikation viktigare.

Liv och hälsa: 4

- a) Möjlighet att inte kunna larma SOS kan leda till direkt livshotande situationer.

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej påverkas

Grundläggande värden: 2

- a) Kan skapa misstro för myndighet.

11.1.5 Störning i IT-försörjning

Riskbeskrivning

Samtliga samhällsviktiga verksamheter är idag beroende av någon form av IT-lösning för sin drift. I många fall kan verksamheterna ställa om till att jobba utan IT, men med konsekvensen ökad arbetsbörda och ansträngning för verksamheten. Vissa verksamheter är helt beroende av sina IT-system och blir därför mer kritiska om störningar sker i dessa.

Sannolikheten för störningar i IT-försörjningen är sammankopplat med strömavbrott och andra tekniska problem. IT-attacker i mindre utsträckning förekommer dagligen medan större avancerade attacker beskrivs i "*Avancerad IT-attack och/eller dataintrång*".

Våra geografiska förutsättningar ger oss även sårbarheter i nätet då avgrävda ledningar kan leda till långa avbrott.

Sannolikhet: 4

Sannolikheten för störningar är sammankopplat med elavbrott. Avgrävda ledningar är även vanligt förekommande samt haveri av servrar. Störningar i försörjningen är sannolikt att ske inom 1–10 år.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 4

- a) Allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet

Liv och hälsa: 4

- a) Störningar i samhällsviktig verksamhet

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej påverkas

Grundläggande värden: 1

- a) Kan skapa tillfällig misstro för enskild samhällsfunktion beroende på utfall.

11.2 Störning i livsmedelsförsörjning

11.2.1 Störning i leveranser

Riskbeskrivning

Som en följd av det säkerhetspolitiska läget har planeringen för och återuppbyggnaden av ett civilt försvar påbörjats i Sverige. Uppbygganden av det civila försvaret innebär för Storumans kommun att bland annat att ta fram en beredskapsplan för livsmedelsförsörjningen. Arbetet är ett led i kommunens totalförsvarsplanering.

Arbetet med en beredskapsplan har påbörjats genom ett kontinuitetsarbete för måltidsverksamhet. Målsättningen är att säkra verksamheten.

Livsmedelsförsörjningen idag är ett system som bygger på leveranser som ska levereras "just in time". Detta gör det extra sårbart då leveranser uteblir. Livsmedelsförsörjningen nationellt är en komplex kedja av processer som har ett stort antal kritiska beroenden.

Butikers möjlighet att leverera livsmedel bygger på samma princip. Butikers möjlighet att sälja dessa till kund bygger dock på tillgång till både betalsystem, el, och internet.

Kommunens geografiska läge samt kultur är en styrka då det finns en hög grad av lagerhållning/självförsörjning hos hushållen.

Sannolikhet: 3

Sannolikheten för störning i livsmedelsleverans bedöms kunna inträffa inom 10-50 år.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet 3

- a) Störningar i samhällsviktig verksamhet

Liv och hälsa 2

- a) På kort sikt bedöms konsekvenserna vara mycket begränsade
- b) På längre sikt (1 vecka eller längre) kan ett avbrott ge betydande konsekvenser inom samhällsviktig verksamhet

Egendom och/eller miljö

- a) Bedöms ej påverkas

Grundläggande värden

- a) Bedöms ej påverkas

11.3 Natur-och väderrelaterade händelser

Klimatrelaterade risker

Generellt gäller samma klimatförändringar i Storumans kommun som för länet. I dagsläget har kommunen god beredskap för värmeböljor och riskgrupper.

De konsekvenser som kan förväntas i Storumans kommun är en ökad risk för föroreningar i dricksvattnet, de kommunala täkterna så väl som de enskilda täkterna. En högre risk bedöms föreligga vid de enskilda täkter då det råder en osäkerhet kring lokala markförhållande, brunnsdjup, skötsel, provtagning och kunskap hos ägaren. Det kan även finnas områden som är mer utsatt för torka vilket kan få vissa brunnar att sina.

Kraftiga regn speciellt under höst- och vinterhalvåret då marken ofta är vattenmättad kan komma att orsaka översvämningar av VA-system och bebyggelse, och skapa problem med erosion, ras, skred och slamströmmar. Ras, skred och slamströmmar kan leda till direkta personskador vid själva händelsen, och/eller indirekta personskador i ett senare skede till följd av avskurna vägar alternativt att gammal förorenad mark och smittor förorenar dricksvatten.

I Västerbotten har temperaturen stigit med ca 1 grad de senaste 25 åren och i Lapplandsfjällen har det inneburit en temperaturökning med omkring 1,5^o (SMHI¹). SMHI:s beräkningar visar att klimatet i Västerbottens län och Storumans kommun kan komma att bli både varmare och blötare. Prognoserna visar att medeltemperaturen över året och för de olika årstiderna kan komma att höjas flera grader under århundradet. Även nederbörden kan komma att öka och mer extrema nederbördsmängder kan bli vanligare (SMHI 2015).

Skulle utsläppsmängden minska motsvarande ett mellanscenario innebär det en uppvärmning av årsmedeltemperatur med ca 3 grader. Skulle det fortsättas släppas ut samma utsläppsmängd som idag så skulle det ske en ökning av årsmedeltemperatur med 6 grader. Västerbottens skulle således få samma temperaturklimat som Götalands län (SMHI 2018).

Under perioden 2021–2050 förväntas årsmedeltemperaturen att vara ca 3,5 grader högre än under jämförandeperiod 1961–1990. Fram till i slutet av århundradet förväntas årsmedeltemperaturen ha ökat med ca 6 grader. Vintertemperaturen påverkas mest, med upp emot 8 grader varmare än under referensperioden (1961–1990).

Årsmedelnederbörden kommer i slutet av århundradet att vara runt 20–40 % mer än under referensperioden och nederbörden kommer att falla mer som regn än snö. Nederbörden ökar mest under våren där RCP8.5 visar på en 50 % ökning i vissa områden. Perioden med snö blir 1–2 månader kortare. Det kan även komma att bli kortare perioder med tjäle, dock behöver tjäldjupet inte påverkas då det också blir kortare period med ett isolerande snötäcke.

Tillrinningen varierar mellan år och under året beroende på hur nederbörd, temperatur, snötäcke, markfuktighet och avdunstning varierar och samspelar. För vattendragen ses dock vanligen en återkommande dynamik under året. Förändringar i årstidsförloppen kan ha stor betydelse för vattenförsörjning, miljö och biologisk mångfald, översvänningsrisker och vattenkraftsproduktion.

Risk för extrema flöden i älvarna bedöms inte öka, tvärtom kan vårfloden bli lite lägre, men kommer tidigare. Det totala flödet kommer dock att öka. Det kommer också att bli risk för höga vattennivåer under hösten på grund av stora nederbördsmängder. Fler flödestoppar kan öka den kontinuerliga erosionen och successivt leda till skador på älvsflätor. Kommunen har dock begränsade områden där erosion idag föreligger, främst är det strandområdet vid inloppet till sjön Barselet samt stränderna söder om Grundfors där det finns en förhöjd risk för erosion (SGU karttjänst 2017-12-18). Gällande raviner så är det främst i områden uppe i fjällvärlden där spår efter raviner finns nära Umeälven och större vattendrag (SGU karttjänst 2017-12-18). Kraftiga regn speciellt under höst- och vinterhalvåret då marken ofta är vattenmättad kan också komma att orsaka översvämningar av VA-system och bebyggelse, samt skapa problem med ras, skred och slamströmmar.

Fram till nästa sekelskifte kommer vintrarna i Storumans kommun bli varmare, nederbörden rikligare och flödena i vattendragen förändrade. Detta kan få konsekvenser i form av mer frekventa översvämningar, försämrad markstabilitet, ökad erosion snabbare, föroreningstransporter och potentiellt fler naturolyckor.

11.3.1 Höga flöden

Riskbeskrivning

Umeälven är reglerad vilket medför en lägre risk för översvämningar än i tillströmmande vattendrag som inte är reglerade. Översvämningsområden finns i hela kommunen men Hemavans samhälle och Hemavans flygfält är särskilt drabbat.

När det gäller skyfall så visar en genomförd skyfallskartering för Stensele, Storuman, Tärnaby och Hemavan att det inom samtliga tätorter finns områden som kan drabbas av översvämning till följd av plötsliga skyfall.

De tidigare utredningarna gällande ras- och skred är i behov av uppdatering. Fjällområdet med det största bebyggelsestrycket är också det område där de största riskerna finns för ras och skred.

Även om snömängden förväntas bli lägre i framtiden så förutspås ändå mer extrema händelser där väderförhållande stundvis kan förstärkas. Snömängden kan på så vis vissa år bli ovanligt rik vilket kan leda till högre belastning på tak och byggnader med risk för skador eller kollaps.

Det har under de senaste åren tagits fram en detaljerad översvämningsskartering över Umeälven och en skyfallskartering över Storumans, Stenseles, Tärnabys och Hemavans samhällen. Det gör att man nu har ett betydligt bättre underlag för att kunna förutse de risker som finns för översvämning av befintlig bebyggelse.

Kommunen behöver inventera i översiktsplaner vilka områden som är översvämningsområden, låglänta och saknar avrinningsmöjligheter samt vilka särskilt känsliga verksamheter som finns i dessa områden. Utifrån en sådan inventering kan man sedan se över och prioritera åtgärder.

Sverige har under de senaste åren drabbats av större och mindre översvämningar i områden nära sjöar och vattendrag vilket resulterat i ekonomiska förluster, miljökonsekvenser och

svåra skador på infrastrukturen. Översvämningar kan uppstå till följd av riklig nederbörd, snabb avsmältning och dammbrott.

Sannolikhet: 2

Umeälven är reglerad vilket medför en lägre risk för översvämningar än i tillströmmande vattendrag som inte är reglerade.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 3

- a) Påverkan på samhällsviktig verksamhet

Liv och hälsa: 1

- a) I förlängningen samt parallella händelser av större art.

Egendom och/eller miljön: 4

- a) Fastighetsskador
- b) Miljöskador

Grundläggande värden: 2

- a) Kan skapa misstro mot myndighet

11.3.2 Ras, skred och slamströmar

Riskbeskrivning

Den ökade risken för översvämningar, ras och skred ger risk för personskador och ökade problem för bland annat sjukvård och hemtjänst

Risken för ras och skred förväntas öka i framtiden och är starkt förknippat med nederbörden. Det beror på att det förväntas bli högre medelvattenföring samt att det kommer fler tillfällen med extrema nederbördsmängder som ökar portrycket i marken och minskar jordens hållfasthet. Markens benägenhet för moränras och slamströmmar förväntas öka i hela kommunen, men framför allt i fjällvärlden där markens brutenhet (skillnad i höjd) är som störst (SIG 2011). I branta slänter i morän kan såväl skred som slamströmmar uppkomma, och där det även finns vattendrag med tillräckligt stora avrinningsområden kan slamströmmar transporteras längre sträckor och påverka bebyggelse och infrastruktur. Slamströmmar utlöses oftast vid intensiva regnväder sommartid, vilka brukar omfatta ett begränsat område (SIG 2011).

Fjällregionen är särskilt utsatt av ras och skred till följd av markförhållandena längst fjällsidorna, och kommunen har upplevt allvarigare fall av ras i Hemavan.

Sannolikhet: 2

Scenariot bedöms vara sannolikt inom en 10–50-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet: 2

- a) Betydande påverkan på samhällsviktig verksamhet i stort

Liv och hälsa: 3

- a) Framkomlighet för blåljuspersonal
- b) Hemtjänst

Egendom och/eller miljön: 3

- a) Förlust av/eller förstörd egendom
- b) Skador på miljö och andra miljövärden

Grundläggande värden: 2

- a) Beroende på hantering och utfall kan förtroende för samhället sjunka

11.3.3 Snöoväder och stormar

Riskbeskrivning

Eftersom Storumans kommun är ett område där det ofta förekommer stora snömängder är vi generellt sätt rustade för det. Men ihållande och extrema mängder leder ändå till allvarliga konsekvenser. Framkomligheten är stundtals eller under längre perioder begränsad vilket påverkar all form av trafik men särskilt hemtjänst, transportkritiska verksamheter samt blåljusverksamhet kan drabbas.

Det förekommer viss risk för att tak rasar in på grund av snöns tyngd.

Kraftiga stormar förekommer i genomsnitt mer än en gång per år i Sverige. Under 1900-talet är 27 tillfällen med särskilt kraftiga stormar kända. Under 2000-talet har Sverige hittills haft 33 tillfällen med särskilt kraftiga stormar.

Nästan varje år drabbas någon del av landet av snöoväder som betraktas som onormalt häftiga. Ofta är det landområden utmed kusterna som drabbas av s.k. sjö inducerat snöfall då fuktig luft från havet kyls av över land. Ett sådant snöoväder drabbade Gävle 2006 och Skåne 1999.

Effekterna av oväder är främst att kommunikationerna drabbas; vägarna driver igen, tågtrafiken kan bli strömlös, färjor och flyg ställs in p.g.a. hård vind. Elförsörjningen kan störas av att träd faller över ledningarna. Strömbortfallen kan störa teletrafiken vilken kan komma att bli ett allt större problem i framtiden. Byggnader kan skadas av hård vind eller stora snölaster med fall av personskador som följd.

Sannolikhet: 4

Snöoväder förekommer regelbundet där stora snömängder måste hanteras. Ett snöoväder som skulle resultera i allvarliga konsekvenser bedöms sannolikt att ske inom en 10-50-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet: 3

- a) Störningar i samhällsviktig verksamhet.
- b) Transportstörningar

Liv och hälsa: 2

- a) Begränsad framkomlighet och/eller förlängd insatstid för blåljus och andra viktiga verksamheter.
- b) Störningar i samhällsviktig verksamhet

Egendom och/eller miljön: 3

- a) Egendomsskador för skogsägare.
- b) Särskild risk för rennäringen.

Grundläggande värden: 1

- a) Kan skapa tillfällig misstro för myndighet.

11.3.4 Skogsbrand

Riskbeskrivning

Sommaren 2018 drabbades Sverige av flera omfattande bränder som följd av en varm sommar med lite nederbörd.

Under både 2021 och 2023 var sommarperioden i början varm och torr, vilket också ledde till skogsbränder. Sannolikheten att dessa bränder skall hota människors liv och hälsa är låg. Dock förekommer stora kostnader i egendomsskada och skadeavhjälpanse insatser.

Geografiskt har vi en mycket stor yta skog att skydda och hantera samtidigt. Bränderna kan startas av människor som eldar utomhus men också vid skogsavverkning via gnistbildning. En annan orsak kan också vara åska.

En större skogsbrand än de kommunen hanterat hitintills skulle kräva stora personella och materiella resurser och skulle troligtvis ta flera dagar att komma i kontroll med.

Sannolikhet: 4

Bränder av större dignitet inträffar väldigt sällan, men med klimatförändringarna blir därför bedömningen att en sådan skogsbrand kan inträffa inom en 1-10-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet:

Bedöms ej påverkas i någon större utsträckning.

Liv och hälsa: 3

- a) Beroende på brandens lokalisering och utbredning finns risk för liv och hälsa.

Egendom och/eller miljön: 4

- a) Skogsbränder leder till utsläpp av miljöfarliga ämnen som i sin tur leder till försurning och övergödning av mark och vatten.
- b) Egendomsskador för skogsägare.

Grundläggande värden: 1

Bedöms ej hostas.

11.4 Transporter

11.4.1 Störning i drivmedelsförsörjning

Riskbeskrivning

Storumans kommun ansvarar för samhällsviktiga verksamheter som alltid måste fortgå oavsett vad som inträffar. Det innebär att kommunen har ett stort behov av att säkra försörjningen till sina verksamheter, även bränsleförsörjning till reservverk som ska kunna fungera vid långvariga elavbrott. Det saknas som oftast uthållighet vid bensinstationer. Reservaggregat för samhällsviktiga verksamheter behöver drivmedel och påfyllning av drivmedel för att fungera.

Vårt samhälle är helt beroende av en fungerande olje- och drivmedelsförsörjning. Utan den skulle näringslivet ha svårt att fungera. Viktiga samhällsfunktioner, som till exempel polis, räddningstjänst, sjukvård och kommunal äldreomsorg, skulle också ha svårt att fungera utan drivmedel

Det beredskapslager av olja som idag finns ger en tillfredställande nationell uthållighet men fördelningen av drivmedel till slutanvändarna har idag stora brister.

Både i fredstid och i den kommande totalförsvars-planeringen måste det finnas ett förberett nationellt system för prioritering av drivmedel.

I dagsläget finns ingen gemensam lösning då stora delar måste lösas nationellt. Att öka försörjningstryggheten i samhället är inte en uppgift för en enskild aktör utan det krävs samverkan och åtgärder av alla aktörer i försörjningskedjan, dvs. såväl oljebolag, distributörer, försäljningsställen och slutanvändare.

Sannolikhet: 3

Sannolikheten att störningar sker beror på flera orsaker. Det är därför svårt att ge en bra bedömning på sannolikheten. Det har än idag inte skett någon drivmedelsbrist eller större störningar som påverkar samhällsviktig verksamhet. Men utgångspunkten är att det kan inträffa inom en 10–50-årsperiod.

Konsekvens: 5

Samhällets funktionalitet: 5

- Påverkar hela samhället i stor omfattning.
- Har stor inverkan på många andra riskområden.

Liv och hälsa: 2

- På kort sikt begränsade.
- På lång sikt (1 vecka eller längre) kan avbrott ge allvarliga konsekvenser.

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej påverkas i någon större utsträckning

Grundläggande värden: 1

- Kan skapa tillfällig misstro för enskild samhällsfunktion beroende på utfall.

11.4.2 Trafikolycka

Riskbeskrivning

Vägnätet kan lite förenklat delas in i två delar; det kommunala vägnätet där kommunen är ansvarig väghållare och det statliga vägnätet där Trafikverket är väghållare. Inom det kommunala vägnätet förekommer oftast olyckor med lindriga personella och materiella skador. Större och allvarligare olyckor inträffar som regel inom det statliga vägnätet. Genom Storumans kommun går både vägarna e45 och e12 vilka med hänsyn till trafikflöden och statistik innebär risker.

Olyckor med personintensiva transporter kan få mycket stora konsekvenser. Ett sådant olycksscenario kan exempelvis vara en bussolycka där en långfärdsbuss är inblandad. Den ständigt ökande massan med tung trafik och därmed också fler transporter av farliga kemikalier genom kommunen.

Sannolikhet: 3

En trafikolycka med farliga godstransporter bedöms vara medelhög, sannolikt inom en 10-50-årsperiod.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 2

- a) Transporter skulle kunna komma att begränsas.

Liv och hälsa: 5

- a) Förlust av människoliv vid olycksplatsen

Egendom och/eller miljön: 3

- a) Skador på miljö och andra miljövärden som till exempel kulturarv.

Grundläggande värden: 4

- a) Beroende på hantering och utfall kan förtroende för samhället sjunka.

11.4.3 Olycka med farligt gods

Riskbeskrivning

Inom Storumans kommun transporteras årligen relativt stora mängder farligt gods. E-12 och E-45 som löper genom kommunen är några av Sveriges mest trafikerade vägar avseende denna typ av transport. Längs med transportlederna för farligt gods har kommunen vattenskyddsområden och en trafikolycka med farligt gods skulle kunna medföra betydande konsekvenser för dricksvattenförsörjningen.

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transport. Begreppet transport innefattar förflyttning av godset med ett transportmedel samt lassning och lossning, förvaring och annan hantering som utgör ett led i förflyttningen.

Länsstyrelserna i Sverige rekommenderar att farligt godstransporterna följer vissa leder men dessa hänvisningar är inte juridiskt bindande.

Singelolyckor är den vanligaste olyckstypen med farligt godstransporter. Olyckorna beror främst på hög fart, tekniska fel samt på att föraren gör en felmanöver eller somnar.

Järnvägstransporter av farligt gods har tidigare betraktats som mindre riskfyllda än vad vägtransporterna är. Konsekvenserna kan dock bli värre eftersom en järnvägsvagn kan rymma mer än dubbelt så mycket som en vägtransport och vid en järnvägsolycka kan flera vagnar förstöras samtidigt.

Sannolikhet: 3

Scenariot bedöms vara sannolikt inom en 10–50-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet: 2

- a) Påverkan på civilsamhället

Liv och hälsa: 3

- a) Civilsamhället kan påverkas beroende på geografisk plats för olycka

Egendom och/eller miljön: 4

- a) Skador på miljö och andra miljövärden

Grundläggande värden: 2

- a) Beroende på hantering och utfall kan förtroende för samhället sjunka

11.4.4 Flygolycka

Riskbeskrivning

I likhet med transportolyckor i övrigt är konsekvenserna för en flygolycka i stor utsträckning varierande beroende på var händelsen inträffar. Statistiskt sett så sker olyckor med flyg och helikopter framför allt i samband med start och landning. Andra risker kopplat till flygverksamheten skulle kunna vara kollision mellan flygplan och annat objekt, samt bränsle eller oljespill. Det finns två godkända flygplatser i Storumans kommun: Hemavan Tärnaby Airport samt Gunnars flygplats (som numera är i Fortifikationsverkets ägo).

Ett haveri i anslutning till någon av dessa områden skulle kunna resultera i mycket allvarliga konsekvenser.

Sannolikhet: 2

Sannolikheten för civila flygolyckor är relativt ovanligt. På riksnivå har det skett ca åtta civila flygolyckor de senaste 60 åren. Scenariot bedöms vara tänkbart inom en 50–100-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet: 2

- a) Möjligen begränsad framkomlighet beroende på vart olyckan inträffar

Liv och hälsa: 5

- a) Stor risk för dödsfall och allvarligare skador

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej påverkas i någon större utsträckning

Grundläggande värden:

Bedöms ej hotas

11.5 Smitta

11.5.1 Epidemi, pandemi

Riskbeskrivning

Coronapandemin drabbade världen i slutet av 2019 och påföljderna hanteras än idag (2023). Konsekvenserna av en pandemi är svåra att förutse då virusstammar har och kan utveckla olika symptombilder. Av erfarenhet ser vi hur hanteringen av pandemin i sig kan få storskaliga effekter på samhället då personal inte kan gå till jobbet och barn inte får gå till skolan.

Coronapandemin drabbade främst äldre, men tidigare pandemier som spanska sjukan drabbade i stor utsträckning personer i åldrarna 20-40 år. Pandemier kan alltså drabba oss väldigt olika, men hanteringen av dem lär få liknande konsekvenser.

En framtida pandemi kan därför förväntas få liknande effekter om än allvarligare eller mindre allvarliga konsekvenser av själva sjukdomen.

En annan risk kopplat till smittspridning är signalerna om antibiotikaresistens som ser ut att bli ett alltmer utbrett problem till följd av överanvändning av antibiotika hos både djur och människor, framförallt i mindre utvecklade länder.

Epidemier sker regelbundet i Sverige i form av t.ex. säsongsinfluensor och RS-virus hos barn.

Sannolikhet: 3

Sannolikheten för en storskalig pandemi i ungefär samma omfattning som corona bedöms kunna inträffa inom en 10–50-årsperiod.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 4

- a) Storskalig påverkan i hela samhället. Distansering, distansarbete, distansundervisning osv.
- b) Kan omfatta långa tidsperioder, upp till flera år.
- c) Brist på sjukvårdsmaterial.

Liv och hälsa: 4

- a) Dödsfall ofta inom sårbara grupper dvs. äldre, yngre och sjuka samt de med nedsatt immunförsvar.
- b) Ökad distansering kan få följd effekter hos personer som lever i dysfunktionella relationer. Ökning av våld i nära relation, missbruk, psykisk ohälsa med anledning av isolering i hemmet.

Egendom och/eller miljön: 2

- a) Kan leda till ekonomiska konsekvenser i samhället.

Grundläggande värden: 3

- a) Hanteringen av händelsen kan skapa långvarig men övergående misstro mot flera samhällsfunktioner eller förändra beteendet mot dessa.

11.6 Olyckor vid farlig verksamhet

11.6.1 Dammbrott

Riskbeskrivning

Storumans kommun är efter Jokkmokk den kommun i Sverige som har flest kraftverksdammar. De flesta av dessa klassas som farlig verksamhet (LSO 2:4) vilket betyder att ett dammbrott kan orsaka mycket stora konsekvenser för människoliv, egendom och miljö.

Ett dammbrott i någon av de stora dammarna i kommunen skulle få ytterst allvarliga konsekvenser. Vägar och järnväg kan komma att hamna under vatten och delvis spolats bort, byggnader och annan infrastruktur kan komma att skadas, byar att isoleras, omfattande strömavbrott och skador i både el och telefonnät etc. Vattennivån kommer visserligen att sjunka så småningom och det är först då som omfattningen av dammbrottet kan bedömas.

De största riskerna för dödsfall är närmast nedanför dammen. Dvs. människor som drunknar för att de inte hinner sätta sig i säkerhet. Sekundära dödsfall på grund av isolering, läkemedelsbrist kommer sannolikt också att inträffa.

Eftersom gångtiderna är relativt långa till de större orterna längs älven bör evakuering och utrymning ha hunnit ske innan vattennivån blivit kritisk.

Det är troligt att en händelse av denna magnitud som dessutom får konsekvenser för stora delar av landet (transporter, energileveranser, residensstad m.m.) kommer att utlysas som en svår påfrestning för nationen och därmed även bli en statlig angelägenhet.

Kommunen är beroende av att andra kommuner kan ta emot utrymmande och evakuerade. Det är framförallt evakueringen av brukare inom vård och omsorg som är kritisk eftersom detta även fordrar en omfattande transportorganisation.

Sannolikhet: 3

Dammbrott i Sverige är väldigt ovanligt. År 1973 rasade en mindre damm i Sysseleback i Värmland på grund av överströmning. Olyckan krävde ett människoliv. 1977 förekom höga flöden i Bergslagen, där snabb snösmältning och kraftig nederbörd åstadkom omfattande

översvämningar som ledde till bland annat damm- och broras, skadade byggnader, järnvägar, skogsmark och teknisk infrastruktur. Även 1985 förekom onormalt kraftig nederbörd i området kring norra Svealand och södra Norrland, vilket ledde till att en kraftverksdamm rasade. Scenariot bedöms vara tänkbart inom en 50–100-årsperiod.

Konsekvens: 5

Samhällets funktionalitet: 5

- a) Jorderosion i samband med dammbrottet kan bidra till större skador. Det innebär även ökad risk för att löst material transporteras i vattenflödet.
- b) Störningar eller långvariga avbrott i el-, vatten-, IT-, tele-, och avloppshantering.
- c) Skador på transportleder
- d) Störningar i samhällsviktig verksamhet

Liv och hälsa: 4

- a) Begränsad framkomlighet för blåljus, boende och andra som vistas i kommunen

Egendom och/eller miljön: 5

- a) Skador på infrastruktur, markanvändning samt miljö.

Grundläggande värden: 4

- a) Kan skapa misstro mot myndighet

11.7 Antagonistiska handlingar

11.7.1 Våld eller hot om våld

Riskbeskrivning

Våld och hot om våld är vanligt förekommande i många delar av samhället. Det kan röra sig om våld i nära relation, våld mot tjänsteman eller våld i offentlig miljö. Alldeles oavsett påverkar våld och hot om våld sättet vi lever och förhåller oss till varandra.

Våld kan även orsaka kriser både i form av påverkan på samhällsviktig verksamhet men även genom storskalig psykosocial påverkan. Pågående dödligt våld (PDV) är ett begrepp som beskriver en grupp händelser där en eller flera personer utsätter allmänheten för dödligt våld. Ibland hinner katastrofala händelser ske innan polis är på plats.

Det är oftare män som är utförare av våldshandlingar och det är oftare kvinnor som är utsatt för våldshandlingar. Särskilt utsatta grupper löper även större risk att utsättas för våld eller hot om våld.

Sannolikhet: 3

Våld eller hot om våld förekommer regelbundet men leder sällan till större konsekvenser. Ett scenario som skulle leda till storskaliga konsekvenser för samhället bedöms vara tänkbart inom en 1–10-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet

Bedöms ej påverkas i någon större utsträckning

Liv och hälsa: 3

- Kan påverka enskilda individer eller grupp av individer allvarligt.
- Kan påverka större grupper i form av psykisk ohälsa.
- Kan förändra beteendemönster hos grupper.

Egendom och/eller miljön:

Bedöms ej påverkas

Grundläggande värden:

- Kan skapa tillfällig misstro för enskild samhällsfunktion beroende på utfall.

11.7.2 Otillbörlig informationspåverkan

Riskbeskrivning

Genom framväxten av digitala forum t.ex. Facebook, X (f.d Twitter) etc. samt mängden av nya alternativa nyhetskällor har möjligheten att påverka människor aldrig varit större. Om en annan stat försöker att påverka Sverige som land eller samhälle kallas detta för otillbörlig informationspåverkan.

Detta kan ske i form av påverkan på offentliga val eller påverkan i vissa frågor. Aktörer med antagonistiska motiv försöker påverka dessa via användningen av t.ex. desinformation, konspirationsteorier, fejkade konton, chatt-botar och fejkade källor/expertter. Verktygen att påverka en fråga är många och går att använda tillsammans för att orsaka skada på en aktörs förtroende.

Ett exempel på otillbörlig informationspåverkan är den påverkanskampanj som riktades mot kommuners socialkontor i fråga om Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Budskapet som spreds var att socialtjänsten kidnappar barn och särskilt riktar in sig på barn med utländskt påbrå och muslimsk trosuppfattning.

Otillbörlig informationspåverkan kan leda till ett skadat förtroende för institutioner men också mana till våld eller hot om våld mot t.ex. tjänstemän eller etniska grupper.

Den antagonistiska aktören försöker ofta använda sig av en polariserad fråga för att sedan kapa den till förmån för ett budskap som ger en förväntad effekt hos gruppen den är sedd till att påverka.

Sannolikhet: 3

Ett scenario likt detta bedöms vara tänkbart inom en 1-10-årsperiod.

Konsekvens: 3

Samhällets funktionalitet: 2

- Påverkar de demokratiska fri och rättigheterna som samhället bygger på och skadar förtroendet för institutioner.

Liv och hälsa: 2

- a) Beroende på vilken aktör/institution som påverkas kan liv och hälsa påverkas.

Egendom och/eller miljön: 2

- a) Beroende på vilken aktör/institution som påverkas kan liv och hälsa påverkas.

Grundläggande värden: 4

- a) Kan skapa misstro till samhällsfunktioner eller ändra grupperns beteenden mot dessa.

11.7.3 Väpnat angrepp

Riskbeskrivning

Som en följd av det säkerhetspolitiska läget har planeringen för och återuppbyggnaden av ett civilt försvar påbörjats i Sverige. I många sammanhang talar man samtidigt om att Sverige är utsatt för gråzonshot och det förutsätts att det civila försvaret ska kunna hantera dessa hot. Den osäkerhet som kan uppstå i gränslandet mellan fred och krig kallas ofta för gråzonsproblematik. Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning ska planering för civilt försvar återupptas. Det civila försvaret syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, kommuner, regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Det civila försvaret och militära försvaret bildar tillsammans totalförsvaret.

Målen för det civila försvaret är att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Alla kommuner ska påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sin uppgift inom totalförsvaret i händelse av krigsfara och krig. (*Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018 - 2020*)

I Försvarsberedningens delrapport Motståndskraft, Inriktning av totalförsvaret och utformning av det civila försvaret 2021 - 2025 skriver man att totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta väpnat angrepp mot Sverige inklusive krigshandlingar på svenskt territorium. I rapporten lyfter man bland annat den enskildes ansvar, gråzonsproblematiken, cyberattacker, säkerställande av försörjning av livsmedel och drivmedel.

I Storumans kommunen finns totalt 33st skyddsrum varav kommunen fogar över 17st.

Vi lever i en osäker tid och sannolikheten för höjd beredskap går inte längre att utesluta.

Sannolikhet: 3

Scenariot bedöms vara sannolikt inom en 10–50-årsperiod.

Konsekvens: 5

Samhällets funktionalitet: 5

- a) Storskalig påverkan på samhällsviktig verksamhet
- b) Storskalig påverkan på civilsamhället

Liv och hälsa: 5

- a) Förlust av människoliv
- b) Kraftigt ökad psykisk ohälsa

Egendom och/eller miljön: 5

- a) Förlust av/eller förstörd egendom
- b) Skador på miljö och andra miljövärden som t.ex. kulturarv

Grundläggande värden: 5

- a) Beroende på hantering och utfall kan förtroende för samhället sjunka, men kan på samma sätt stärka förtroendet hos densamme

11.7.4 Avancerad IT-attack och/eller dataintrång

Riskbeskrivning

Cyberangrepp sker dagligen mot Sverige och de blir alltmer avancerade. Metoder och verktyg för cyberangrepp utvecklas ständigt och hotaktörernas förutsättningar förändras i takt med teknikutvecklingen. Samtidigt har digitalisering, globalisering och den snabba teknikutvecklingen gjort samhället mer sårbart.

De hot som Sverige står inför handlar bland annat om underrättelsehot från främmande makt och från kriminella som utsätter verksamheter för brott. Det kan ske genom exempelvis lösenordsattacker, e-postangrepp, nätfiske, skadlig kod eller angrepp mot mobila enheter.

Effekterna av ett cyberangrepp kan få stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner och kritiska IT-system, och de direkta och indirekta kostnaderna för cyberangrepp beräknas till miljardbelopp.

Det finns flera uppmärksammade fall av cyberattacker. Ett exempel är ransomware-attacken (utpressning mot lösensumma, ofta genom skadlig programvara) som Kalix kommun utsattes för 2022. Konsekvenserna var allvarliga men kommunen lyckades snabbt ställa om till analogt arbete. Den totala kostanden för kommunen uppgick till 2,3 miljoner.

Även Coop drabbades 2021 av ransomware i form av ett digitalt utpressningsprogram som låste kassasystemet och omöjliggjorde transaktioner. Det enda sättet att få i gång systemet igen var att betala en hög summa pengar. Bakom det digitala utpressningsförsöket stod en kriminell organisation med kopplingar till Ryssland.

Sannolikhet: 5

Sannolikheten för en avancerad IT-attack och/eller intrång bedöms vara tänkbart inom en 1-års period.

Konsekvens: 4

Samhällets funktionalitet: 4

- a) Störningar i kritiska verksamhetssystem
- b) Låst information eller dataförlust

Liv och hälsa: 3

- a) Känsliga personuppgifter riskerar att läcka ut

Egendom och/eller miljön: 5

- a) Mycket hög ekonomisk påverkan, dels i form av ökad arbetstid och/eller förlorad teknisk utrustning, men även utpressning mot lösensumma.

Grundläggande värden: 4

- a) Försämrat förtroende för myndighet.

12 Bilagor, övrigt

Till Risk- och sårbarhetsanalysen finns två sekretessbelagda bilagor

- Bilaga 1. Sårbarheter och åtgärder, Risk-och sårbarhetsanalys 2023–2027, Storumans kommun
- Bilaga 2. Identifierad samhällsviktig verksamhet i Storumans kommun
- Bilaga 3. Elavbrott Storumans kommun Hösten 2022

Ansvar

Ansvarig för upprättande av Risk-och sårbarhetsanalys Storumans kommun 2023–2027 är kommunens säkerhetssamordnare.